

Handläggare
Anne Menes
Telefon: 08 508 10 320

Till
Östermalms stadsdelsnämnd
2016-10-

Strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad

Remiss från kommunstyrelsen (finansroteln) dnr 171-908/2016

Förvaltningens förslag till beslut

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande

Christina Klang
stadsdelsdirektör

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har i budget 2016 fått i uppdrag att i samverkan med AB Stokab, miljö- och hälsoskyddsnämnden och trafiknämnden ta fram en strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad och ”sakernas internet” (Internet of Things).

I ärendet föreslås en strategi som syftar till att stimulera, vägleda och samordna insatser för att genom digitalisering bidra till målet om Stockholm som världens smartaste stad år 2040. Trender såsom urbanisering, globalisering och ökad livslängd påverkar utvecklingen av stadens verksamheter och skapar nya behov.

Förvaltningen anser att det är väl genomarbetade strategier och som ligger i linje med den omfattande digitaliseringsförändringen som omvärlden står inför.

Bakgrund

I budget för 2016 beslutade kommunfullmäktige om en strategi för Stockholm som en smart och uppkopplad stad och för ”sakernas internet” (Internet of Things- IoT) ska tas fram. Stockholms stads vision 2040 är att Stockholm ska bli världens smartaste stad, där utvecklingen utgår ifrån behoven hos invånare, företagare och besökare. Målet uppnås genom att Stockholm via innovativa lösningar, öppenhet och uppkoppling blir ekonomiskt, ekologiskt, demokratiskt och socialt hållbart.

Smart stad

En smart stad är en stad där samhällets funktioner kommunicerar och samverkar och utnyttjar digitaliseringens möjligheter för att göra livet enklare och bättre för invånare, företagare och besökare. I staden skapas kontinuerligt nya smarta tjänster som verkar för en innovativ stad. Tjänsterna som utvecklas utformas på ett sätt som skapar möjligheter för alla stadens invånare att dra nytta av dem, oavsett ålder och bakgrund och deras tillgång till internet.

Internet of Things - IoT

Internet of Things- IoT- är ett samlingsbegrepp för fysiska objekt som kommunicerar elektroniskt med omvärlden. All insamlad data, big data, kan tillsammans med IoT möjliggöra nya lösningar, exempelvis där trafikstyrning optimeras baserat på realtidsinformation. Andra exempel inom teknisk utveckling är Artificiell Intelligens (AI), maskininlärning, robotisering, kvantdatorer, uppkoppling, systemintegration och sensorer.

I arbetet med att ta fram strategin har stadsledningskontoret genomfört dialoger med ungefär 250 personer, arbetsmöten, ungefär 45 intervjuer samt enkätundersökning med invånare och omvärldsbevakning av andra så kallade smarta städer.

Arbetsmötena har hållits med representanter från berörda fack-

förvaltningar och bolag samt akademi och näringsliv och har fokuserat på social hållbarhet; arbete, kultur och fritid; miljö och energi; trafik, transport och logistik; stöd och omsorg; byggnader och stadsplanering; teknisk infrastruktur; vatten samt förskola och skola. Vidare har fyra arbetsmöten med bredare tema genomförts tillsammans med näringsliv, akademi, invånare och startupföretag. Det har även genomförts direktdialog i stadshuset med invånare i olika åldrar från barn till pensionärer. Arbetsmötena, intervjuerna och de interna enkätundersökningarna har fokuserat på tre områden:

- Utmaningar och möjligheter för Stockholm där digitalisering kan göra en skillnad
- Pågående och nyligen avslutade ”smarta” projekt inom respektive verksamhetsområde i staden
- Möjliga nya projekt inom den smarta staden med tydlig nytta

Stockholms stads invånare har dessutom hörts genom dialog via sociala medier samt en enkätundersökning som spridits via elektroniska kanaler vilket resulterade ungefär 3 350 svar.

Invånarna tog i undersökningen ställning till stadens vision om att bli världens smartaste stad, utvärderade stadens nuvarande digitala kontaktytor samt kom med idéer på lösningar som kan bli del av den smarta staden. Cirka 50 enkäter har vid sidan av detta skickats till och besvarats av de stadsdelsförvaltningar, fackförvaltningar och bolag som inte hörts genom arbetsmöten och intervjuer.

Många städer i världen gör insatser för att bli en smart stad, bland annat Dubai, New York, Barcelona, Hong Kong och Singapore. Omfattningen och inriktningen på smart stad-satsningar skiljer sig åt och få städer i världen driver heltäckande initiativ som inkluderar både invånare, offentlig verksamhet, näringsliv och akademi samt alla verksamhetsområden, exempelvis trafik, energi, miljö och hälso-/sjukvård. I stället läggs tonvikt på olika samhällsområden

som prioriteras inom utvecklingen av den smarta staden där vissa städer fokuserar på ekonomisk tillväxt medan andra är mer fokuserade på levnadsvillkor. Gemensamt för städerna är dock:

- Ett tydligt fokus på stadens invånare och hur ny teknik kan användas för att förbättra villkoren för de som bor, besöker och verkar i staden
- Områden som ofta nämns är miljö, klimat, samverkan, service, effektivitet och trivsel

Ärendet

Stadsledningskontorets avdelning för digital utveckling har utarbetat förslag till strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad med visionen om att Stockholm ska bli världens smartaste stad år 2040. Strategierna redovisas i bifogade bilagor. Strategiförslaget har tillkommit efter en kartläggning av pågående IT-projekt för att synliggöra stadens förutsättningar, för tillfället pågår ett 60-tal IT-projekt i staden. Stockholms stad påverkas av flera trender såsom urbanisering, globalisering och ökad livslängd. Dessa trender öppnar för möjligheter men inverkar också på stadens verksamheter. Även företagande påverkas av trenderna som öppnar för nya möjligheter. Digitalisering och ny teknik är viktiga för att säkerställa att dessa trender bidrar till en positiv och hållbar utveckling för Stockholm

Urbanisering

Urbaniseringen inverkar exempelvis på stadens verksamheter genom att stadens roll som inflyttningsort, innovationscentrum, kommunikationspunkt och bostadsort förändras. Med fler invånare påverkas exempelvis tillgången till bostäder samt tillgången till kvalificerad arbetskraft. Fler invånare innebär även en ökad efterfrågan på kultur och fritidsaktiviteter samt en ökad användning av olika transportmedel samt infrastruktur.

Globalisering

Globaliseringen innebär tillgång till en internationell arbetsmarknad, men även en ökad konkurrens kring tillgång samt attraktion av talang och expertkunskap. Med ett större internationellt utbyte ökar rörelsen på Stockholms internationella kommunikationspunkter. Fler språk och kulturer återfinns i stadens verksamheter och fler invånare återfinns i stadens processer för integration. Detta leder till ökade behov av att utnyttja teknikutvecklingen för att erbjuda effektiva språk och översättningstjänster i så väl förskola och skola som stöd och omsorg. Globalisering inverkar även på stadens miljökrav och arbete genom internationella krav och jämförelser.

Ökad livslängd

Invånarna i Stockholm lever allt längre. En ökad livslängd innebär fler äldre, vilket betyder fler aktiva personer i äldre åldrar men även fler äldre med behov av stöd och omsorg. Denna förändring i demografien innebär att Stockholms stad ställs inför en ökad verksamhetsvolym kopplat till äldre inom exempelvis stöd och omsorg. Digitalisering öppnar möjligheter för att behålla omvårdnads kvalitet även när fler blir äldre. Genom bevakning, rådgivning och assistans på distans skapas frihet för den äldre samtidigt som omvårdnadsresurserna kan användas till fler. En ökad livslängd förväntas även inverka på andra verksamhetsområden så som bostad; trafik och stadsplanering samt kultur och fritid. Exempelvis förväntas efterfrågan på äldreanpassade bostäder, transport av äldre samt äldreanpassade kultur- och fritidsaktiviteter öka.

Stockholm som världens smartaste stad

I Stockholms stads Vision 2040, om ett Stockholm för alla, framgår det att Stockholm ska bli världens smartaste stad och ett hållbart och inkluderande samhälle. De möjligheter och fördelar som

digitaliseringen medför ska omfatta alla grupper i samhället, gamla som unga, it-vana som it-ovana. Det ska vara ett samhälle där tillväxt, innovation, låg miljöpåverkan, jämlikhet och tillgänglighet är en självklarhet.

Digitaliseringens möjligheter

Utveckling inom digitalisering och ny teknik kombinerat med förändrade beteenden ger upphov till nya tjänster och arbetssätt som tillsammans förändrar samhällen i snabb takt. Digitaliseringen innebär ett paradigmskifte och har redan förändrat stockholmarnas sätt att leva. Förändringen har pågått länge men har accelererat kraftigt på senare år genom snabb teknikutveckling och minskade kostnader för teknik. Människor lever idag i ett samhälle som präglas av mobilitet, där information är tillgänglig var de än är, och där det digitala och det fysiska allt mer smälter samman.

Digitalisering utvecklas parallellt med globalisering, urbanisering och ökad livslängd och ger tillsammans upphov till möjligheter och behov för staden. Digitalisering är en möjlighet för företagande och bidrar till tillväxt. Under åren 2006–2013 stod IKT-sektorn (informations- och kommunikationsteknologier) och IKT-investeringar för 42 procent av Sveriges produktivitetstillväxt. Digitalisering innebär genom detta behov och möjligheter för stadens samtliga verksamheter.

Området inom vilket strategin verkar regleras av flera styrdokument. Föreslagen strategi existerar parallellt med och kompletterar andra styrdokument i staden, såsom:

- Digitaliseringsprogram för Stockholms stad
- Stockholms stads kommunikationsprogram
- Innovationsstrategi för Stockholms stad
- Stockholms stads miljöprogram
- Grön IT-strategi för Stockholms stad

- E-strategi för Stockholms stad
- E-hälsa - Nationell IT-strategi för vård och omsorg, tillämpning för Stockholms stad
- Trygghets- och säkerhetsprogram för Stockholms stad

Kommunstyrelsen föreslås samordna och följa upp nämnders och bolagsstyrelsers arbete med genomförande av strategin. Varje nämnd och bolagsstyrelse föreslås ansvara för att aktivt arbeta utifrån denna strategi för att nå målbilden inom respektive verksamhet.

Digitaliseringsrådet föreslås ansvara för samordning av strategin för den smarta staden. Rådet föreslås även ansvara för den övergripande prioriteringen av projekt för att bli en smart stad och val av de projekt som ska finansieras.

Stadsledningskontorets avdelning för digital utveckling har uppdraget att arbeta nära de olika verksamhetsområdena för att aktivt kunna stödja verksamheter i sitt förändrade arbete med att utnyttja de möjligheter som digitaliseringen för med sig. Genomförandet av strategin föreslås därför ledas av och samordnas inom avdelningen för digital utveckling.

Nya resurser kommer att krävas för att genomföra strategin. Ett program (samordnande projektorganisation) för den smarta staden föreslås etableras inom avdelningen för digital utveckling. Programmet föreslås ansvara för att samordna och följa upp de prioriterade verksamhetsprojekten och förutsättningsprojekten. Utöver resurser till programmet kommer nya permanenta linjeresurser och kompetenser att krävas inom avdelningen för digital utveckling för att förvalta resultaten av de genomförda förutsättningsprojekten. De prioriterade verksamhetsprojekten som drivs av verksamheterna tillsammans med avdelningen för digital utveckling kommer vidare kräva att respektive verksamhet har

kompetens att genomföra projekten och prioriterar arbetet med dem. En viktig uppgift i det fortsatta kommunikationsarbetet blir att aktivt delta i samverkan och att i de sammanhangen identifiera gemensamma budskap, arenor och aktiviteter som kan stärka bilden av Stockholms som en smart och uppkopplad stad.

Ytterligare projekt för den smarta staden föreslås samordnas och följas upp av projektkontoret inom digital förnyelse, där projektförslag går genom ordinarie ansökningsprocess.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid socialtjänstavdelningen i samverkan med förvaltningens övriga avdelningar.

Remissbehandling

Remissen inkom till förvaltningen 17 juni med svarstid till 30 september. Remissinstanser inom staden är alla stadsdelsnämnder och facknämnder. Övriga remissinstanser är samtliga bolag inom Stockholms stadshus AB, Stockholms universitet, Kungliga Tekniska Högskolan, Kista Science, City/Stiftelsen Electrum, stadsledningskontorets IT-enhet, Stockholms läns landstings IT-enhet, IT & Telecom-företagen, Handelskammaren, LO i Stockholm.

Förvaltningens synpunkter

Enligt ett uttalande från Regeringskansliet anses digitaliseringen vara den enskilt starkaste förändringsfaktorn i samhället i åren framöver. Förvaltningen anser att strategin är väl genomtänkt och bra och att Stockholm ska bli en smart och uppkopplad stad ligger i linje med det som pågår i många andra storstäder. Förvaltningen har haft två medarbetare som varit involverade i arbetsgruppen som har arbetat fram strategin enligt visionen. Inom förvaltningen pågår ett 20 - tal IT-projekt, bland annat

- Nyckelfri hemtjänst: Digital lösning för att låsa upp hos individer som hemtjänsten åker till
- DigIT- Kompetensutvecklingsinsatser i digital teknik och digitala verktyg.
- Solceller på tak med solinstrålningsgivare, Kattrumpstullen.
- Smarta möten, video konferens på Karlavägen 104, 112, användningen av digitala mötesformer, Skype.
- Utbyggnad av Wi-Fi i alla verksamhetslokaler där stadsdelsförvaltningen har personal, anhöriga och kunder. Utbyggnad av trådlösa nätverk med Wi-Fi för besökare på fyra vård- och omsorgsboenden.
- Behovsstyrd belysning på äldreboenden
- Surfplatta för brukare: utbildning genomförs för personal och brukare, iPad-café på dagverksamheterna.
- Anslutning av fastigheters styr- och reglersystem till centrala system för effektiv fastighetsdrift: Micasa planerar fiber till äldreboenden. Smart och uppkopplat hem. Fiber utbyggnad.
- Arbete med förberedelse inför GS-IT 2.0.
- Miniprojektet, ”Roboten som kompis” i finska förskolan på Östermalm, startades upp under våren och fortgår. Programmering/kodning innebär att man ger kommandon till datorn eller roboten med syfte att lära barnen datalogiskt tänkande.
- Den digitaliserade kvalitetsindikatorn - WKI – (driftsattes under april/maj) förväntas underlätta vid dokumentation, reflektion, uppföljning och synliggörande av barns lärande och utveckling i de målstyrda processerna.
- Installering av trådlösa nätverk och digitalisering av trygghetslarm klart på Kattrumpstullen

Digitalisering och teknisk utveckling spänner över många delar och nivåer av stadens verksamhet och förvaltningen anser att även öppna data – och öppna geodata i synnerhet – är en viktig komponent för att bygga smartare och mer hållbara samhällen. Det är viktigt att digitaliseringen i sin utveckling utformas på ett sätt som skapar möjlighet för alla invånare att kunna ta nytta av den, oavsett digital mognad och tillgång till internet.

Bilagor

1. Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande
2. Strategi
3. Kommunikationsstrategi
4. Pågående projekt
5. Möjliga projekt